

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО; ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО

УДК 340.5

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.37.201515>

М. О. Саракуца, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра конституційного права та правосуддя
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: sarakutsa@gmail.com

М. М. Ячменська, студентка магістратури
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Економіко-правовий факультет
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: meryem.yachmenska@gmail.com

СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНОЮ ДОПОМОГОЮ В УКРАЇНІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПІДПИСАННЯМ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Наукова стаття присвячена здійсненню порівняльного дослідження щодо відповідності законодавства України положенням *acquis* ЄС у сфері моніторингу та контролю за державною допомогою суб'єктам господарювання. У зв'язку з цим в статті розглянуто процес законодавчих змін, які спрямовані на підвищення прозорості функціонування та надання державної допомоги, та направлені на виконання зобов'язань, що виникли у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Окрім цього, здійснено аналіз сучасного стану реалізації плану заходів (етапів) з виконання Угоди про асоціацію та перспективи його виконання. За результатами досліджень розроблено пропозиції щодо необхідних законодавчих змін, які необхідно здійснити в Україні з метою наближення законодавчих положень України до *acquis* ЄС та загалом для підвищення ефективності функціонування системи моніторингу та контролю за державною допомогою.

Ключові слова: Угода про асоціацію між Україною та ЄС, система моніторингу та контролю за державною допомогою, *acquis* ЄС, конкуренція.

Постановка проблеми. Статистичний аналіз свідчить про неефективність функціонування в Україні системи державної допомоги суб'єктам господарювання. Державна допомога в Україні, на жаль, не направлена на досягнення стратегічних цілей (так званих горизонтальних цілей), а навпаки її надання призводить до значних витрат державних коштів у нерентабельні сектори економіки. Негативною тенденцією також є зниження конкурентоспроможності на ринку через відсутність законодавства, яке б регулювало процедуру контролю щодо допустимості/ недопустимості надання державної допомоги конкретним суб'єктам господарювання.

Ситуація докорінно змінилася у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відповідно до якої Україна взяла на себе обов'язок створення системи моніторингу та контролю за державною допомогою. Таким чином, законодавство України в зазначеній сфері почало активно розвиватись. Визначною подією стало прийняття рамкового Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», положення якого деталізують безліч підзаконних актів.

Разом з тим, незважаючи на прогресивність реформування нормативної бази України, необхідно здійснити деякі законодавчі зміни в сфері моніторингу та контролю за

державною допомогою суб'єктам господарювання з метою усунення суттєвих невідповідностей положенням *acquis* ЄС.

Мета статті – проаналізувати процес реформування законодавства України у сфері моніторингу та контролю за державною допомогою суб'єктам господарювання у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію та розробити пропозиції щодо необхідних змін до законодавства України з метою приведення його у відповідність до *acquis* ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням практичного застосування державної допомоги та тенденцій її розвитку в Україні, вплив Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на законотворчі процеси в Україні приділяли увагу такі вчені як С. Андросов, Н. М. Бугаєнко, І. Головань, Г. Знаменський, Д. Зятіна, Е. М. Лібанова, Т. Некрасова, Г. Єрко, Х. Хьольцлер та інші. Проте деякі аспекти цього питання є недостатньо дослідженими і потребують більш детального розгляду та правового аналізу.

Виклад основного матеріалу. При сучасному стані розвитку ринкових відносин роль держави в підтримці конкурентного середовища є очевидною. Саме держава розробляє на законодавчому рівні механізми, що спрямовані на створення умов для ефективного функціонування та розвитку конкуренції. Попередження та запобігання здійснення антиконкурентних дій є пріоритетним завданням країни, про що, зокрема, свідчить стаття 42 Конституції України, відповідно до якої держава взяла на себе обов'язок забезпечити захист конкуренції у підприємницькій діяльності.

Однак, на жаль, в Україні склалася практика, за якої не лише суб'єкти господарювання приватного сектору можуть негативно впливати на обмеження та спотворення конкуренції на ринку, але й сама держава може порушувати правила чесної конкуренції. Одним із різновидів такого порушення є надання державної допомоги у різних її формах суб'єктам господарювання. Безумовно, це не стосується кожного випадку державної підтримки, адже існують суспільно значущі сфери, які не можуть належним чином функціонувати в ринкових умовах без державної підтримки. Порушення стосується тих випадків, коли надання державної допомоги призводить до створення нерівних умов здійснення підприємницької діяльності та, окрім цього, до неефективного використання коштів місцевих та державних бюджетів.

Неабиякого впливу на реформування законодавства в частині запровадження ефективної системи моніторингу та контролю за наданням державної допомоги набула Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – УА між Україною та ЄС). УА між Україною та ЄС передбачає перш за все досягнення глибокої економічної інтеграції, створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, тому питання державної допомоги виходять за межі державного регулювання та набувають транснаціонального характеру. Гармонізація законодавства України до *acquis* ЄС сприятиме запобіганню негативного впливу державної допомоги на торгівельні процеси та конкурентне середовище.

Базові положення щодо механізму контролю за державною допомогою в Європі закладені ще у Римському договорі 1957 року. У зв'язку з цим в ЄС, на відміну від України, підходи до вирішення питань, що пов'язані з недопустимою допомогою урядів-країн членів ЄС суб'єктам господарювання, напрацьовані вже десятиліттями. В статті 107 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЕС) було визначено загальний принцип умов недопустимості державної допомоги: «Якщо в Договорах не обумовлено інакше, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною з внутрішнім ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами» [1].

Дозволеною є державна допомога в ЄС, яка направлена на досягнення стратегічних цілей розвитку ЄС, наприклад, допомога надається підприємствам з метою захисту навколишнього середовища, здійснення наукових розробок, розвитку регіонів, створення

нових робочих місць та інші. Натомість, слід констатувати, що в Україні державній допомозі притаманний переважно галузевий характер: уряд направляє значний обсяг фінансових ресурсів для підтримки вугільної, сільськогосподарської галузі, енергетичного сектору, виробництво металу тощо [2].

Аналіз кількісних показників також свідчить про неефективність державної політики України у сфері моніторингу та контролю за державною допомогою суб'єктам господарювання. Так, у 2015 році видатки держави на дотації, пільги та інші форми державної допомоги досягли 90 млрд. гривень, у 2016 році видатки на ті ж самі цілі збільшилися до 101 млрд. гривень, а у 2017 році на рівні майже 170 млрд. гривень [3].

Щорічне збільшення показників державних видатків у нерентабельні сектори економіки свідчить про необхідність реформування законодавства з метою створення ефективною системи моніторингу та контролю за державною допомогою. Як зазначалось вище, відповідні зобов'язання в Україні виникли у зв'язку з підписанням УА між Україною та ЄС.

Однак варто зауважити, що міжнародний обов'язок України щодо встановлення правил державної допомоги з метою попередження негативних наслідків для транснаціонального конкурентного середовища, виник ще 5 лютого 2008 року у зв'язку з приєднанням України до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі (далі – СОТ). Відповідно до частини четвертої статті XVI Угоди про заснування Світової організації торгівлі кожний член забезпечує відповідність своїх нормативно-правових актів й адміністративних процедур своїм зобов'язанням, передбаченим угодами, що додаються [4]. Однією з таких угод є Угода про субсидії та компенсаційні заходи. Правила, що викладені в Угоді, обмежують право надавати субсидії, якщо це спричиняє деструктивний вплив на міжнародну торгівлю. В Угоді не надано поняття субсидії, але зазначені її форми, серед яких пряма передача грошових коштів (наприклад, дотації, позики) або зобов'язань (гарантій за позиками), відмова уряду від доходів, що йому належать та інші [5]. Угода передбачає застосування компенсаційних мит на імпорт, що субсидується.

Однак, основна відмінність між положеннями УА між Україною та ЄС та Угодою про компенсаційні мита та субсидії полягає в моменті здійснення заходів щодо обмеження впливу державної допомоги на міжнародну торгівлю. Так, в Угоді про компенсаційні мита та субсидії зазначається, що компенсаційні мита можуть накладатися лише після розслідування, яке порушується, тобто здійснюється відновлення вже порушених прав. Згідно Угоди про асоціацію моніторинг та контроль за державною допомогою здійснюється превентивно, що, на нашу думку, є більш ефективним механізмом для обмеження ризиків порушення торговельного балансу та створення негативного впливу на конкуренцію. Разом із тим, в статті 265 УА між Україною та ЄС зазначено, що положення Угоди не обмежують права Сторін застосовувати засоби захисту торгівлі або інші відповідні заходи, спрямовані проти субсидії, або вдаватися до вирішення спорів згідно з відповідними положеннями СОТ [6].

Слід відзначити, що створення системи контролю за державною допомогою, відбувається поступово.

Так, в статті 267 УА між Україною та ЄС визначено етапи створення в Україні системи моніторингу та контролю за державною допомогою:

1) До 1 січня 2019 року Україна мала прийняти національне законодавство про державну допомогу та створити незалежний у своїй діяльності орган, який матиме повноваження дозволяти схеми державної допомоги та індивідуальні випадки надання допомоги, а також вимагати повернення державної допомоги, яка була надана незаконно [6].

01 липня 2014 року був прийнятий рамковий Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» № 1555-VII, який набрав чинності 02 серпня 2017 року. Закон встановлює загальні правила проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання.

З метою деталізації його положень було прийнято безліч підзаконних нормативно-правових актів. Зокрема, Кабінет Міністрів України затвердив ряд постанов, в яких

розроблено критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги (горизонтальні критерії): для забезпечення розвитку регіонів та підтримки малого та середнього підприємництва (від 07.02.2018 № 57), на професійну підготовку працівників (від 11.01.2018 № 11), на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць (від 31.01.2018 № 33), на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання (від 31.01.2018 № 36), на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність (від 07.02.2018 № 118). Разом з тим, відповідно до Плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік від 28.03.2018 № 244-р до червня 2018 року мав був розроблений проект критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на захист навколишнього природного середовища, однак, досі Кабінетом Міністрів України зазначений проект не затверджений. Також наразі розроблений проект постанови «Про затвердження загальних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання та внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України», однак, постанова також ще не прийнята.

В перехідних положеннях Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» зазначено, що завдання щодо проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції покладено на Антимонопольний комітет України (далі – АМК) [7]. Відтепер надавачі державної допомоги повинні повідомляти АМК України про нову державну допомогу, АМК України в свою чергу оцінює допустимість державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень про тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги, про припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції.

2) До 1 січня 2021 року Україна має створити повний реєстр схем державної допомоги, яка надавалася до створення органу, визначеного у пункті 1, та має привести ці схеми допомоги у відповідність до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди, протягом строку не більше, ніж сім років з дати набрання чинності цією Угодою [6].

Відповідно до даних моніторингу реалізації плану заходів з виконання Угоди слід констатувати, що наразі зобов'язання щодо створення та введення реєстру є таким, що виконується належним чином та у межах терміну виконання. Зокрема, затверджено «Порядок ведення та доступу до реєстру державної допомоги суб'єктам господарювання» від 28.12.2015 № 43-рп, створено адміністративну та IT-структуру для функціонування реєстру, реєстр наповнено необхідною інформацією та введено в експлуатацію. Реєстр розміщений на офіційному сайті АМК України в рубриці «Портал державної допомоги» [8].

3) до 1 січня 2021 року будь-яка державна допомога, надана Україною, буде оцінюватись з урахуванням того, що Україна має розглядатися як територія, ідентична до тих територій Європейського Союзу, які описані у статті 107(3)(а) Договору про функціонування Європейського Союзу [6].

Відповідно до зазначеної статті ДФЄС визначає регіони із надзвичайно низьким рівнем життя чи високим рівнем безробіття. У зв'язку з цим рівень державної допомоги в Україні буде більш високим та інтенсивним в порівнянні з економічно розвинутими регіонами ЄС.

4) до 1 січня 2020 р. Україна має надати Європейській комісії (далі – ЄК) показники валового внутрішнього продукту на душу населення, гармонізовані до рівня NUTS II. АМК України та ЄК мають спільно оцінити відповідність регіонів України, а також максимальну інтенсивність допомоги для того, щоб скласти регіональну карту згідно з відповідними керівними принципами ЄС [6].

Система NUTS (Номенклатура статистичних територіальних одиниць) створена на початку 1970-х років Євростатом з метою збору та узагальнення регіональної статистики для Співтовариства. Система NUTS є ієрархічно побудованою в залежності від чисельності населення: вищий рівень (NUTS 1) – регіони з населення від 3 до 7 мільйонів;

NUTS 2 – від 800 тисяч до 3 мільйонів; NUTS 3 – регіони формуються за наявності 300–800 тисяч жителів [9, с. 60].

Роль карти регіонального розподілу полягає у встановленні різного розміру державної допомоги в залежності від рівня добробуту регіону. Відповідно до «Плану пріоритетних дій Уряду на 2019 рік» від 18 грудня 2018 р. № 1106-р зазначено, що до жовтня 2019 року має бути визначено методіку формування карти регіонального розподілу державної допомоги суб'єктам господарювання [10]. Слід зазначити, що моніторинг стану виконання УА між Україною та ЄС свідчить, що наразі виконане лише зобов'язання щодо розроблення, затвердження карти регіонального розподілу державної допомоги суб'єктам господарювання Антимонопольним комітетом України, але досі не сформовано саму регіональну карту, тим самим її не надано до Європейської комісії [11].

З метою забезпечення прозорості надання державної допомоги УА між Україною та ЄС в статті 263 передбачає зобов'язання кожної Сторони щорічно звітувати про загальний обсяг, види та галузевий розподіл державної допомоги, яка може вплинути на торгівлю між Сторонами. Не надсилаються повідомлення іншій Стороні щодо надання державної допомоги в розмірі меншому, ніж 200 000 євро для одного підприємства протягом трирічного періоду. В цьому випадку достатньо лише розмістити відповідну інформацію в мережі Інтернет на веб-сайт з вільним доступом. Звіт має бути надісланий іншій Стороні до 31 грудня наступного календарного року. Однак, такий обов'язок виникає протягом 5 років з дати набрання чинності УА між Україною та ЄС.

Разом з тим, Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» запровадив двоетапне звітування. До 01 квітня наступного року надавачі державної допомоги надають відомості про всю чинну державну допомогу, що надавалась ними протягом минулого фінансового року, а АМК України вже до 1 вересня наступного року, складає річний звіт про надання державної допомоги в Україні за попередній фінансовий рік який базується виключно на інформації, яку надали надавачі державної допомоги. Варто звернути увагу на «Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги» від 5 жовтня 2017 року, в яких АМК України зазначає, що, незважаючи на звільнення від обов'язку повідомляти про нову державну допомогу на підставі статті 7 Закону, надавачі в будь-якому випадку зобов'язані звітувати шляхом надання щорічної інформації АМУ України про всю надану допомогу, в тому числі і про незначну [12].

З аналізу вищевикладеного, можна стверджувати, що обов'язки України щодо наближення національного права до положень *acquis* ЄС в сфері державної допомоги прогресивно виконуються, але, на нашу думку, необхідно здійснити деякі законодавчі зміни з метою приведення законодавства у відповідність з вимогами УА між Україною та ЄС.

По-перше, необхідно здійснити зміни щодо самого поняття державної допомоги. Зокрема, в Законі України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» поняття **державна допомога** вживається у наступному значенні: «Підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності». Здійснивши аналіз зазначеного поняття та розуміння державної допомоги в ЄС згідно вищезгаданої статті 107(1) ДФЄС, можна дійти висновку про його неповну змістовну відповідність поняттю державної допомоги, що закладене в *acquis* ЄС. У зв'язку з цим слід брати до уваги роз'яснення Європейської комісії 2016 року «Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС», в якому ЄК висвітлює своє бачення тлумачення поняття державної допомоги, ґрунтуючись в своїх роз'ясненнях на відповідній практиці Суду ЄС.

В зазначених поясненнях ЄК невід'ємною складовою частиною терміну державної допомоги визначає таку ознаку як вплив на конкуренцію та торгівлю між державами-членами ЄС в рамках Договору про функціонування ЄС. ЄК робить висновок, що «заходи, які мають суто місцеве значення, не впливають на торгівлю між державами-чле-

нами». Наприклад, згідно Повідомлення, до таких заходів можна віднести: спортивні та розважальні заклади, які обслуговують здебільшого місцеве населення і навряд чи будуть приваблювати клієнтів чи інвестиції з інших держав-членів, лікарні та інші заклади охорони здоров'я, які надають стандартний набір медичних послуг місцевому населенню, малі аеропорти або порти, які обслуговують здебільшого місцеве населення, таким чином обмежуючи конкуренцію в наданні послуг до місцевого рівня, та на які закордонні інвестиції об'єктивно мають лише незначний вплив та інші [13]. Таким чином, термін державної допомоги згідно рамкового Закону України необхідно змістовно звужити, оскільки в ньому відсутній важливий критерій – вплив на торгівлю між Україною та державами-членами ЄС. Чинне визначення державної допомоги призводить до розширення заходів, які будуть визнаватись державною допомогою, однак, водночас ніяким чином не впливатимуть на торгівлю між Україною та Європейським Союзом.

На нашу думку, також негативний вплив на конкуренцію може спричинити законодавчий підхід щодо встановлення конкретного переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес на рівні постанови Кабінету Міністрів України.

Зокрема, в статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» зазначено, що положення закону не поширюють свою дію на господарську діяльність, пов'язану з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Таким чином, державна підтримка зазначених послуг не потребує попереднього схвалення щодо її допустимості з боку АМК України.

У зв'язку з цим Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес» від 23.05.2018 № 420. Так, згідно постанови до таких послуг належать послуги у сфері функціонування ринку електричної енергії, у сфері функціонування ринку природного газу, у сфері надання житлово-комунальних послуг [14]. Натомість в *acquis* ЄС відсутній правовий акт, який би встановлював чіткий критерій послуг, що вже свідчить про невідповідність національного законодавства європейським джерелам права.

В ЄС існують чотири універсальні критерії, які визначають послуги, що здійснюються з метою досягнення загального економічного інтересу. Зазначені критерії були встановлені Європейським Судом в рішенні *Altmark* 2003 року. У випадку, якщо хоча б один з критеріїв *Altmark* не виконаний, компенсація держави буде розглядатись у відповідності до правил про державну допомогу (Рішення Суду від 24 липня 2003, *Altmark Trans*, C-280/00) [15].

Критерії *Altmark* є наступними:

1) суб'єкт господарювання, що отримує компенсацію, повинен фактично виконувати зобов'язання щодо надання таких послуг, а послуги повинні бути чітко визначені;

2) параметри для розрахунку компенсації повинні бути об'єктивними, прозорими та визначені заздалегідь;

3) компенсація не повинна перевищувати розмір необхідної суми для покриття усіх або частини витрат, понесених внаслідок виконання зобов'язань з надання послуг, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку за виконання таких послуг;

4) у випадку якщо суб'єкт господарювання, який надає послуги, обирається не шляхом проведення конкурентної процедури публічних закупівель, яка б дозволила обрати пропозицію з найнижчою ціною послуг, тоді рівень компенсації визначається, ґрунтуючись на аналізі витрат, які є типовими для суб'єкта господарювання, який зміг би надавати такі послуги, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку [16].

Вважаємо, що встановлення переліку на рівні Постанови може призвести до потенційних ризиків спотворення конкуренції та надання необґрунтованої державної допомоги. Існуючий перелік фактично може доповнюватись шляхом внесення змін до Постанови, що зумовлює виведення таких послуг з-під регулювання Закону а, отже, АМК України, як уповноважений орган з питань державної допомоги, ніяким чином не зможе вплинути на прийняття рішення щодо допустимості/недопустимості держав-

ної підтримки. Таким чином, варто, по-перше, імплементувати вищезгадані критерії Altmark та, по-друге, закріпити їх на рівні Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Висновки і пропозиції. Держава на конституційному рівні взяла на себе обов'язок здійснювати ефективну конкурентну політику з метою створення належних умов для підприємницької діяльності. Однак, при сучасному розвитку ринкових відносин не лише суб'єкти господарювання можуть здійснювати певні заходи, що створюють підстави для спотворення конкурентного середовища, але й органи державної влади та місцевого самоврядування також можуть вплинути на недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.

Надання державної допомоги суб'єктам господарювання, наслідком якої є негативний вплив на торгівлю, є однією з форм антиконкурентних дій держави. Дійсно, статистичні дані свідчать про неефективність державної політики у сфері моніторингу та контролю за державною допомогою. Необхідність реформування законодавства України щодо створення механізму моніторингу і контролю за державною допомогою виникла давно, однак, системні та комплексні зміни відбулися після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Так, Угодою передбачена етапність та строковість реформування інституту державної допомоги в напрямку наближення до положень *acquis* ЄС. Вищевикладене свідчить про прогресивність трансформації системи контролю за державною допомогою та про успішність виконання євроінтеграційних зобов'язань в зазначеній сфері. Зокрема, був прийнятий Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», який закріпив загальні принципи та основи функціонування системи моніторингу та контролю за державною допомогою. Відтепер в Україні діють правила надання державної допомоги, суть яких полягає у виникненні обов'язку у надавачів державної допомоги подавати АМК України повідомлення про державну допомогу на підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, а АМК України визначає чи є державна допомога допустимою/ недопустимою.

Разом з тим, чинне законодавство потребує доопрацювання, так як наразі існують певні невідповідності положенням УА між Україною та ЄС та *acquis* ЄС.

Так, аналіз визначення державної допомоги, наданий в чинній редакції Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» свідчить про його невідповідність УА між Україною та ЄС, так як в понятті відсутня важлива ознака «вплив на торгівлю між Україною та країнами-членами Європейського Союзу». Таким чином, таке визначення державної допомоги створює підстави для розширення випадків застосування правил моніторингу та контролю за державною допомогою. Тому поняття державної допомоги необхідно доповнити зазначеною ознакою.

Вважаємо також, що необхідно змінити підхід до визначення послуг, що становлять загальний економічний інтерес. А саме пропонуємо імплементувати універсальні критерії Altmark та закріпити їх на рівні Закону.

Список використаної літератури

1. Договір про функціонування Європейського Союзу: Міжнародний документ від 16.04.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_710.
2. Регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання. URL: <http://www.amk.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=120934&schema=main>.
3. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік: План від 03.04.2017 № 275-р. Урядовий кур'єр. 2017. № 85.
4. Угода про заснування Світової організації торгівлі: Міжнародний документ від 15.04.1994. Офіційний вісник України. 2010. № 48.
5. Угода про субсидії та компенсаційні заходи: Угода від 15.04.1994. Офіційний вісник України. 2010. № 84.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014. Офіційний вісник України. 2014. № 75.
7. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34. Ст. 2563.

8. Моніторинг реалізації плану заходів з виконання Угоди. URL: <https://pulse.eu-ua.org/ua/current-progress>.
9. Куриляк М. Ю. Еволюція концепції «Європа регіонів» у рамках регіональної політики ЄС. Економічний вісник Донбасу. 2018. № 2 (52). С. 60–67. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-kontseptsiyi-evropi-regioniv-u-ramkah-regionalnoyi-politiki-es>.
10. План пріоритетних дій Уряду на 2019 рік: Розпорядження від 18 грудня 2018 р. № 1106-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-ritetnih-dij-uryadu-na-2019-rik>.
11. Agreement Pulse: monitoring of the implementation plan of the Agreement. URL: <http://reforms.in.ua/en/streams/entrepreneurship-development/2019-substream1-72>.
12. Роз'яснення Антимонопольного комітету України з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги від 05 жовтня 2017 р. № 35-рр/дд. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=137546>.
13. Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС. URL: https://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Notice_of_State-Aid_UKR.pdf.
14. Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 420. Офіційний вісник України. 2018. № 46.
15. Services of general economic interest (public services). URL: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/public_services_en.html.
16. Євген Дудник. Уряд схвалив перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес. Що це за документ та чому він може призвести до спотворення економічної конкуренції? URL: <https://adslegal.com.ua/uryad-shvalyv-perelik-poslug-shho-stanovlyat-zagalnyj-ekonomichnyj-interes-shho-tse-za-dokument-ta-chomu-vin-mozhe-pryzvesty-do-spotvorenya-ekonomichnoyi-konkurentsiyi>.

References

1. Treaty on the Functioning of the European Union: International document of 16.04.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_710 [in Ukrainian].
2. Regulation of state aid to economic entities. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=120934&schema=main> [in Ukrainian].
3. On approval of the mid-term plan of priority actions of the Government until 2020 and the plan of priority actions of the Government for 2017: Plan of 03/04/2017 No. 275-p. Government Courier.2017. № 85 [in Ukrainian].
4. Agreement Establishing the World Trade Organization: International document dated 15.04.1994. Official Bulletin of Ukraine. 2010. № 48 [in Ukrainian].
5. Agreement on Subsidies and Compensation Measures: Agreement dated 15.04.1994. Official Bulletin of Ukraine. 2010. № 84 [in Ukrainian].
6. Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part: International document of 27.06.2014. Official Bulletin of Ukraine. 2014. № 75 [in Ukrainian].
7. On state aid to economic entities: Law of Ukraine of 01.07.2014 No. 1555-VII. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2014. № 34. Article 2563 [in Ukrainian].
8. Monitoring the implementation of the Action Plan for the implementation of the Agreement. URL: <https://pulse.eu-ua.org/en/current-progress> [in Ukrainian].
9. Kuryliak M. Yu. (2018). Evolution of the Europe of Regions concept within the framework of EU regional policy. Economic Bulletin of Donbass. №2 (52). Pp. 60 – 67. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-kontseptsiyi-evropi-regioniv-u-ramkah-regionalnoyi-politiki-es> [in Ukrainian].
10. Government Priority Action Plan for 2019: Order of December 18, 2018 No. 1106-p. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-ritetnih-dij-uryadu-na-2019-rik> [in Ukrainian].
11. Agreement Pulse: monitoring of the implementation plan of the Agreement. URL: <http://reforms.in.ua/en/streams/entrepreneurship-development/2019-substream1-72>.
12. Explanation of the Antimonopoly Committee of Ukraine for the Application of the Law in the Field of State Aid No. 35-rd / dd dated 05 October 2017. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=137546> [in Ukrainian].
13. Communication from the Commission on the concept of State aid pursuant to Article 107 (1) TFEU. URL: https://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Notice_of_State-Aid_UKR.pdf [in Ukrainian].
14. On approval of the list of services of general economic interest: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 23, 2018 No. 420. Official Bulletin of Ukraine. 2018. № 46 [in Ukrainian].
15. Services of general economic interest (public services). URL: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/public_services_en.html
16. Yevhen Dudnyk. The Government has approved a list of services of general economic interest. What is this document and why can it distort economic competition? URL: <https://adslegal.com.ua/uryad-shvalyv-perelik-poslug-shho-stanovlyat-zagalnyj-ekonomichnyj-interes-shho-tse-za-dokument-ta-chomu-vin-mozhe-pryzvesty-do-spotvorenya-ekonomichnoyi-konkurentsiyi> [in Ukrainian].

М. А. Саракуца, канд. юрид. наук, доцент
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра конституционного права и правосудия
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: sarakutsa@gmail.com

М. М. Ячменская, студентка магистратуры
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Экономико-правовой факультет
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: meryem.yachmenska@gmail.com

СОЗДАНИЕ СИСТЕМЫ МОНИТОРИНГА И КОНТРОЛЯ ЗА ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОМОЩЬЮ В УКРАИНЕ В СВЯЗИ С ПОДПИСАНИЕМ СОГЛАШЕНИЯ ОБ АССОЦИАЦИИ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ЕС

Резюме

Научная статья посвящена осуществлению сравнительного исследования на соответствие законодательства Украины положением *acquis* ЕС в сфере мониторинга и контроля за государственной помощью субъектам хозяйствования. В связи с этим в статье рассмотрен процесс законодательных изменений, направленных на повышение прозрачности функционирования и предоставления государственной помощи, и направлены на выполнение обязательств, возникших в связи с подписанием Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС. Кроме этого, осуществлен анализ современного состояния реализации плана мероприятий (этапов) по выполнению Соглашения об ассоциации и перспективы его выполнения. По результатам исследований разработаны предложения относительно необходимых законодательных изменений, которые необходимо осуществить в Украине с целью приближения законодательных положений Украины к *acquis* ЕС и в целом для повышения эффективности функционирования системы мониторинга и контроля за государственной помощью.

Ключевые слова: Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, система мониторинга и контроля за государственной помощью, *acquis* ЕС, конкуренция.

M. O. Sarakutsa, PhD in Law, Associate Professor
Odesa I. I. Mechnikov National University
the Department of Constitutional Law and Justice
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: sarakutsa@gmail.com

M. M. Yachmenska, Student of Magistracy
Odesa I. I. Mechnikov National University
Economics and Law Faculty
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: meryem.yachmenska@gmail.com

CREATION OF THE STATE AID MONITORING AND CONTROL SYSTEM IN UKRAINE AS A RESULT OF THE SIGNING OF THE ASSOCIATION AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND THE EU

Summary

The purpose of the article is to research the process of reforming the legislation of Ukraine in the field of monitoring and control of state aid to business entities in connection with the signing of the Association Agreement and to develop proposals for necessary amendments to the Ukrainian legislation in order to align it with the EU *acquis*.

The statistical analysis shows the inefficiency of functioning of the state aid system to business entities in Ukraine. According to Association Agreement between Ukraine and the EU, Ukraine has undertaken the obligation to establish a system of state aid monitoring and control. Thus, Ukrainian legislation in this field has developed significantly.

The adoption of the Law of Ukraine «On State Aid to Business Entities» has become a significant event. Due to the rapid process of reforming the legislative framework, there is a need for a more detailed research and legal analysis of the State Aid Institute, which proves the relevance of the topic.

However, some legislative changes need to be made in the field of monitoring and control of state aid to business entities in order to eliminate significant inconsistencies with EU acquis.

The comparative-legal, formal-legal method, the method of generalization and interpretation are used.

The practical value of the article is to develop proposals for legislative changes due to the inconsistency of the legal provisions of the Law of Ukraine «On State Aid to Business Entities» and the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU. In order to avoid contradictions, there is a need to supplement the concept of state aid. The current definition of state aid creates grounds for expanding the application of the rules on state aid monitoring and control. It is proposed to supplement the concept with the characteristic «impact on trade between Ukraine and EU Member States».

Suggestions to change the approach to identifying services of general economic interest have also been made. In particular, we propose to implement the universal Altmark criteria and to establish them at the level of the Law.

Keywords: The Association Agreement Between Ukraine And The EU, creation of the state aid monitoring and control system, EU acquis, competition.